

THE
Sonnmid

Saladused.

Ja terve maailm oma tuhandete värvide ja wormidega tungib läbi selle avause meie hinge ja filmapiiri. Tõepoolest, kõik on mõistatusline ja saladusline.

Weel enam saladusi leiame omas waimlikes iifikus. „Ma waatan oma hingepõhja, mille sügavus mulle endalegi on mõõtmata,“ ütleb üks uuemaid luuletajaid. Ometi on see ütetus siiski väga wana. Juba enam kui tuhat aastat eest kirjutas prohwet Jeremia: „Süda on kawalam petma, kui mingisugune muu asi, ja tema on koguni hulkas.“ Jer. 17, 9. Ja kuidas mäsawad meie mõtete lained, ja lepiwad ifektsis. Meid sünnitawad walguise ja pimeduse wäed. Kes ei ole jelles elanud läbi üllatusi, nii rõõmustawaid, kui ka hirmuäratawaid, mida ta wast enne pole võimalikuks pidanud? Üks saladuste meri meie rinnus . . .

Waadeldes maailma rahwaste merd, märkame saladusi, mis jägedasti arusaamatuks jääwad. See on jälle kui merel mäsaw torn, sääl on olnud rahwaste tõusud ja langused, ilmumised ja kadumised. Ükski ajalooteadlane ei wõi arenemiskäitu reeglits kokkumõtta. Suuremate ja salapärasemate nähtuste seletuseks wõime ainult Sauljaga öelda: „Jehowa käest on see enne sündinud, see on ineafti meie silma ees.“ Saul 118, 23. Lõpuks, kui me jumaliku ilmutust nimetame ja tema nõuandeid, mis ta juba wanasti avaldanud, kuulame, mis kõigist talistustest ja mahategemistest hoolimata täide lähewad ja meie kasuks tulewad, siis peaksimine põlvedele laskuma ja ühes apostliga waludes hüüdma: „Oh jeda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust! Kuis äraarwamata on tema kohtumõistmised ja äraarwamata tema wiisid! Seft kes on Issanda meele ära tunnud, ehk kes on tema nõuandja olnud?“ Rom. 11, 33, 34.

Seepärast on kõik sügawalt ja kainelt mõtlejad looduse ja inimajaloos saladuste ees seisnud alanduses ja aukartuses, kõigewägemamale au andes ja jeeläbi wole nad mitte kaugel Jumalariigist.

„Stuhu ma waatan, igalpool ümbritseb mind saladuste meri,“ ütles lord teegi usu-mees. Meie aeg on hoolega ametis, et uurida nähtuste põhjust, mis paistawad meile olema nii imelikud, wõõrad ja arusaamatud; tahetakse saladuste katet kõrwaldada. See püüdlit töö on ka toonud juuri tulemusi. Paljud nähtused pole enam mõistatussteks, paljud saladused on saanud selgetks ja iseeneft mõistetawaks. Looduse uurimiste läbi on inimesel korra läinud määratu looduse jõudu enda teenistusse rakendada. Sääl on näitets elektriline ja magneeditiline jõud jne.

Süüsti jääb weel küllalt salapärasusi ja awameelsed teadlased tunnistawad: mida põhjalikumalt nad looduse tundimise süwenewad, jeda juuremad saladused kerkiwad nende filmade ette. Ja moodjal kultuurilisel ajal on siiski Goethel õigus, mis ta „Faustis“ avaldab: „Ma päisel päewal saladust on loodus täis, täis imehumi, ja kus ta sinu waimule ei awa uft, ei sunnil jeda temalt wõta kang ei frumi.“

Sääl on näitets päife, päewa walguis, meie mõistusele siiski tume ja seletamatu. Mis on see jõud, mis kõik taewakehad kannab, neid nende teedel juhü; kuidas wõib päikseft hoowata aastatuhanded aastatuhandete järele walguist ja soojust, ilma et selle tagawara wäjeneks. Sinu kodu lähedal kasvab hiigla puu. Kuis on ta tekkinud? Ühest wäikest wäikest, mis mitte juurem, kui nõõpnõela pea. Saad ja aru, wõid ja jeda seletada? Sa kirjeldad nähtuse, aga mis on nähtuse põhjus. Jõud, see on mõiste, jõna, aga mitte seletuse siju ise.

Saladuslikud jõud peituwad meis endis. Sääl kostab meie kõrwu ja see otutub räägitud mõtteks. Iseeneses ta polnud muud kui kerge õhulainetus. See mõjub me kõrwatrunminahale ja meis areneb mõte, erutub tundeinimene ja kogu meie ifik ning saab kistud tegewusse — kuidas sünnib see? Ükski loodusteadlane ei wõi teaduslikult muud seletada, kui oma tähelepanekut. Meie filmas on filmatera, üks wäike nägemisawaus.

Paganad — kes nad on?

Moodne haritlane nimetab paganateks rahvaid, kes on mingi mõjuval põhjusel kauem elanud siiviliseerimata. Ta tahab alati teistest üle olla ja nii saab ta soov pettepidiks: paganad on rahvas, kelle osa on siin maailmas paratamatult waewelda ja walitsetud olla. Kuid siiski, see mõte pole enam õigustatud. Maailma seisukord on muutunud. Ja nende „paganate“ hulgas leidub tänapäew samuti õppinud mehaanikuid, lendureid, kaupmehi, arste ja kunstnikke. Samuti kuuleme teateid rahvusliku meelsete wainustustest: aafrikaanlased Aafrika eest! Hiinlased Hiina eest! jne. Wärmilised rahwad on ärkamas. Nii siis, sellest waatepunktist väljamõõdetud mõime paganluse mõistele ainult osalise tähenduse anda. Olulisem selles nimetuses on moraalne mõiste ja jeda ei näe moodne inimene hoopis mõistwat. See sõna ise on oma alguse saanud roomlastelt. Nad nimetasid maaelanikke pagani (pagus-küla). Kui Konstatini walitajast pääle määrused maksma hakkasid ebajumala teenistuse kaotamiseks, siis ei tunginud see mõju küladesse veel nii pea ja jääl jäid kaunaks ajaks püsima wanad kombid. Säääl olid juuremad hulgad, kes kristlikku usutunnistust omaks ei wõtnud ja nii kujunes küla nimetus aegamööda nende nimetuseks ja sai teega ristiusulise tähenduse. Mõte muudugi on pärit wanaseadustest, sest juudid tegid wahet oma rahwa ja wõõraсте rahwaste wahel.

Kuid nende wahettegewate nimele tarwitusele wõtmisel wahet iseeneses polnudki enam nii tõsine. Neid, kes kuidagi kirilikule talitusele juhtusid, kutsuti kristlasteks, arwesse wõtmata, kas neid ka kristlik õpetus jiidame poolest uuendanud oli wõi mitte. See oli niisama, nagu praegu öeldakse, et Sakamaal, Inglismaal, Prantsusmaal, Ameerikas olewat kristlikud rahwad. Suuremalt jaolt tähendab see ütetus ainult nii palju, et nad on kunagi kirikuraamatutesse sissekantud. Kumbki mõiste pole arusaadaw. Oleks küll üllataw muudatus, kui kõik ristiusu nimekandjad wõtaksid õige ristiusu aluse, piibli, omale elujuhtnõõriks. Minult wahemad ringkonnad kalduwad õiglasemale arwamisele, teistele jääb see siiski tumedaks. Nii „moodne haritlane“ heidab ära wana testamendi, mis ometi sissejuhataw osa piiblis, sest see sisaldawat ainult juudi rahvusliku ajalugu ja wäga ühefülgset mõtetäitu.

Seepärast selgitame rahus oma alatud küsimust ja anname nimetusele õige tähenduse.

Aruanne 3. Mos. 18. päätifiks selgitab, mis on kõlbuswastane elu ja see lõpeb järgmiste siirikaste sõnadega: „Arge tehke endid ühegi niisuguse asjaga roojaseks, sest kõige niisuguse asjaga on paganad endid roojaseks teinud, mis ma teie eest tahan ära ajada. Sest maa on roojaseks saanud ja ma tahan ta ülekohtu ta tätte maksta, nõnda, et maa wälja otfendab need, kes jääb sees elawad. Aga teie peate mu seadmi ja mu kohtu seadust pidama ja ei pea ühtegi neist hirmsast asjust tegema, nii hästi oma maa rahwas, kui wõõras, kes teie seas aset on, . . . et maa teid wälja ei otfenda, kui teie seda roojaseks teete, nõnda kui ta rahwa, mis enne teid oli, on wälja otfendanud.“ Salmid 24—28.

Selles wäljenduses awaldub selgesti Jumala muutmata meelusus, et ta ei ole tunnistanud põhjuseta ühtegi rahwast oma armualuseks ja teist paganaks, waid ta teeb wahet kummagi wahel kindla reegli järele. Tema olemise pühadus awaldub inimlikul kujul kombulise määruste täitmisel. Kes nende juhtnõõride järele ei ela, on pagan, rahwuse ja seisuse pääle waatamata. „Selad lähewad tagasi jurma walda (hauda), kõik paganad, kes Jumala ära unustanud.“ Saul 9, 18. Jehowa pane hirnu nende pääle, et paganad tunneksid, et nemad waesed inimesed on.“ Salm 21. Pane tähele, mis siin paganate iseäralisusest öeldakse: „Paganad pole üksi need, kes elawast Jumalast midagi veel pole kuulnud, waid ka need, kes Jumalat tundes teda siiski ei tunne.

Aga wast keegi tahab öelda, et maailmas on palju inimesi, kes Jumalast kõige wahemasti pole kuulnud, kuidas wõisid nad siis teda veel ära unustada? Jumala waimu läbi kirjutatud piibel selgitab, et Jumal siiski õigusega kõik inimesed kohtu ette wiib. Kui Tema õiglane on, kuidas wõib ta siis süütult kohtu mõista? Ometi on kõik maailma rahwad wõinud teda tunda. „Sest et see, mis Jumalast on teada, on awalik nende sees; sest Jumal on neile seda teada annud. Sest tema nägemata asju, niihästi tema igawest wäge, kui jumaliku olemist näikse maailma loomisest, kui neid tähele panna tegeidest, nõnda et nemad ei wõi endid wabandada, seepärast, et nemad Jumalat tundes, teda mitte pole kui Jumalat austanud ega tänanud.

Kas on väljawaadet maailma rahule?

Au olgu Jumalale kõrges, ja maa peal rahu, inimestest hea meel!" (Luk. 2,14). Nõnda laulsid inglid Pettenma väljadel Jeesuse sündimise puhul. Jeesus tuli kui Jumala poeg, et täide jaata töötust: „Sest üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud, kelle õla peal ta walitus on, ja temale pannakse nimi: Smetit, nõuandja, wägew Jumal, igawene isa, r a h u w ü r i t. Tema suur walitus ja rahu on ilma otjata.“ (Jes. 9, 5. 6.).

pattude päraist; paistis olema just paras töötuste täidesaاتمise aeg. — Kuid millise pettumuse tõi tema tulemine! Tuba tema sündimine ja ülesastumine tegi rahwahulga tema vastu usaldama tuks; sejt hoolimata selgetest wana testamendi töötustest oodati maapealse rahuriigi ülesehitamist. Tuhandes usklikud inimsüdamed lootsid, et jee, kes kuulutas nii wägewasti, tegi terweks haigeid ja isegi üles äratas jurnuid, ühel päewal siis

Uuemaagne tant, mis liigub maal, kuid ühtlasi ka wees paadina.

Sellega foostõlas laulsid inglid Jumala auks ülalnimetatud kiituselaulu. Mõlemas ettetoodud kirjakohas sisaldub tähendusrikas töötus. Milliseid ootuseid jee inimestele küll andis! Meile töötustele oli rajatud terve Israeli jumalateenistus ja usu elu. Usklikud hinged ootasid aastatuhandeid, et töötatud messias pidi tulema, üles ehitama oma rahuriigi ja jelle alla wõtma terve maailma, riigi, kus pidi walitsema õigus, jõud ja kestew rahu. Sgatsedes ootasid nad töötatu tulemist.

Aastatuhandete pikkuse ootuse järele tuli ta ajal, kus väljawaalitud rahwas oli orjastatud oma

fi teeb midagi wõimjat loodetud maailmariigi üleseadmiseks, olgugi, et ta muidu oma ülesastumises oli tagasihoidlik. Sieti tema suurimad waenlased, wariseerid, ei jäänud üsna wabaks sellistest mõtetest. Kuni tema wiimase õpetusameti tunnini mõtlesid paljud, et wõib tulla mõni wõimas sündmus, mis annab alguse Israeli riigi ülesehitamiseks.

Need ootused ei tõdenenud. See, kes nimetas end Jumala pojaks, löödi risti kahe kurjategija wahel, kui kõige enam wihatud ja pilgatud. Sääta rippus — paljastatud, abitu, mahajäetud, põlatud, piinas — mäsfawa, pilkawa rahwahulga ees.

Sirvitades kutsusid tema waenlased teda üles, iseennast päästma ning ristilt maha astuma. Kuid siiski laskis ta wajuda oma pea ning suri. — Ristile olid paganad pilgates kirjutanud sõnad: „Jeesus Natšaretist, Iisraeli rahwa kuningas.“ Iisrael, kes pidi olema walguseks teistele rahwastele, ei mõistnud suurt tragöödiat isegi. Nende suletud meeles jäi juutidele wana testament, mis paljudes kohtades räägib töötatud messiasse kannatamisest ja surmast, awamata raamatuks. Määkis juba esimene töötus tulewa lunastaja kannatusest. (1. Moos. 3, 15). Terwe wanatestamentline jumalateenistus ja ohwriteenistus esitasid Lunastaja kannatust, ja nii kui paljudes teistes kohtades nimetatud testamendis, on leida ka prohwet Jesaja raamatu 53. päätlükist arusaadaw ennustus Lunastaja surmast.

Ristija Joannes, Kristuse teewalmistaja, näitas küllalt arusaadawalt tema tulemise otstarwet: „Waata, see on Jumala Tull, kes maailma patud ära kannab.“ (Joan. 1, 29). Kuid nende poliitiline hullustus ja rahwusline isearwamine tegi juudid wimedaks selgetele prohwetikuulutustele, nõnda et nad kaua oodatud messiasst mitte ainult ei tunnud, waid põhjustasid ka tema ristilöömise, kes oli tulnud nende õnnistuseks.

Milline seisukoht on kristlastel Lunastaja kohta? On möödunud rohkem kui 19 sajangut sellest ajast, kui inglid Betlema wäljadel laulsid rahuit. Kõik need aastad kõlas tornidest alla ning lauldi kirikutest „piihal õõl“: „rahu maa peal“; kuid ilkagi ei ole weel täitunud see töötus, ei ole weel rawaste wahel leida rahu. Maailm on tänapäew üldisest rahust kaugemal kui ialgi enne. Tuhätüheks lasada aastat pärast töötusriikast inglilaulu on maa peal aset leidnud hirmuaimad sõjad.

Millised wäljawaated on meil ilmarahu suhtes? Millisele maailma seisukorrale vastu waadates peame käesolewal jõulu ajal laulma: „Rahu maa peal“? Kas see ei kõla ka nüüd paljudele inimestele kui pilge? Reaalne tõeasi selleaastaseks jõulu lauluks „rahu maa peal“, on suured leidused gaasijõja alal, lennukite kestew paljunemine ja paremaksujunemine jõja otstarbeks ning palju farnaseid „edusamme“, alaliselt suurenewad wastolud klasside, parteide ja riikide wahel, mis alaliselt kõusewad ialgawäsimä hässituspropaganda mõjul, sõjahädaoht Wenemaa ja Hiina wahel ning rahutused Palestiinas.

Nagu lord juudid piha kirja töötuste puuduliku tundmise tagajärjel elasid läbi suure pettumuse ja heitsid ära oma Lunastaja, nii on ka tänapäew palju kristlaseid, kes waadates maailmas walitsewatele olukordadele, on arusaamatuses inglite töötuslauluist piha kirja selgete õpetuste puuduliku tundmise pärast. Ka nemad heidawad ära õnnistegija, kuna nad waatawad töötustele kui pettustele ja nendele rajatud kristlaste lootusele kui ru-

malusele. Ning jälle hakkawad paganad, tähele pannes kristlaste seas walitsewat wihawaenu, pilkama nagu lord roomlased. — Kas tänapäew on kristlased paremas seisukohas kui lord juudid, et paganatele näidata kindlas usus töötustele ja selgete piiblikohtadega, kuidas suhtuwad need ja praegusel ajal maailmas walitsewad olukorrad?

Kirikud püüawad pääste oma au, kuna nad tahawad luua maailma kirikute ühingut, et maailmale näidata, et wõiwad siiski tuua rahu. Selle sihiga peawad nad konverentse üksteise järele. Ka tehakse mitmeisuguseid teisi rahusaamutuse-pingutusi, et lõpuks ometi luua õige alus maailma rahuks.

Katoliku kirik aga suhtub teiste kirikute ettewõtetele aupakkliku tagasihoidlikkusega, temal paistawad olema maapealse rahuriigi saamutamiseks oma plaanid, milledest ta wast loodab paremat tulemust. Nüha nimetab selle kiriku pea end „rahutoojaks“. Wõib-olla et on Watikani uuestiasutatud linn esimene maailma rahuriigi nurgakivi.

Pühakirja põhjal on selge, et niisama wähe kui Kristus rajas rahuriiki juutide mõiste järele, teeb ta seda tänapäew teatud kristlaste ehk kristlikkude wõimukandjate arusaamise ja aranagemise järele. Üldist rahuseisukorda ja üldist, kestwat rahwaste wemaliku kooselamist ei saamutata siin patuses, needmisega koormatud maailmas ialgi. Kirja ennustuste põhjal tuleb juist wastand esile. Nja möödumisega mõistawad rahwas üksteist ifka wähem, sest neil ei ole siidames seda, kes on rahu allikas. Suimesed räägimad küll palju rahust; aga oma enese kasupüüdeliste ettemõtete ja Jumala käskude tähelepanematuse läbi loowad nad ifka rohkem rahutust. Pühakiri ütleb inimeste ebaõigete rahupüüete kohta: „Sest kui nemad ütlemad: „Rahu on, ja pole ühtegi häda! siis tuleb äkiline hukatus nende peale, nõnda kui lapsewaem selle peale, kes käima peal on, ja nemad ei pääle mitte.“ „Sest rahwas kõuseb rahwa vastu ja kuningriik kuningriigi vastu, ja nälg ja katk ja maawärisemised on siis mõnes paigas.“ „Ka inimesed lähewad rammetumaks kartuse ja asjade ootamise pärast, mis maailma peale peawad tulema; sest taewa wägesid peab kõigutatama.“ (1. Tes. 5, 3; Matt. 24, 7; Luf. 21, 26).

Tänapäewane maailma seisukord wastab suurel määral selle ennustusele. Kui kristlikud rahwad oleksid tähele pannud piibli prohwetikuulutusi, ei oleks nad enestes peitkeda lastnud wale lootust ning mitte ära heitnud usku Betlemas antud töötusse. Piibliuskuja kristlane teab, et sellel needud maal ei hakka walitsema täielik rahu, waid et omakasupüüde ja patu läbi inimesed ifka enam rahutusse ja tülidesse mässitakse, kuni wiimaks see maailm on walmis kohtule. Siis tuleb meie õnnistegija teijt lorda, et omakend wõtta ialkotta tema töötuse järele. (Joan. 14, 3.).

Särg waata Iht. 143.

Mis ütleb piibel katoliku kiriku võimu suurenemise kohta lõpu ajal?

1798. aastal kattefid sõpruse sidemed Prantusmaa ja paavstiriigi vahel. Kindral Berthier sai käsu oma väega Rooma marsšida ja jama aasta 11. veebruaril tungis eelnimetatud kindral oma väega linna. Kaks päeva hiljem kuulutati kirikuriik lõpetatuks ja Rooma wabariik oligi alustatud. Berthier, kes ei tahtnud elatanud paavst Pius VI. vastu vägivalla abinõusid tarwitusele wõtta, asendati kindral Masseena läbi, kes ühes riigimehe Galleriiga paavsti wangi wõttis ja teda Sienasse wiia lasi.

Kui 1799. aastal paavst Pius VI. prantuse wanglas juri ja sääl kiristu asetatud oli, siis peeti tema kiristu juures ajalooliselt tuntud pilkeisuline matusekõne, milles muuseas öeldi: „Ela hästi, fina oled wiimane paawst ja sinuga ühes on paawstivalitsusel üldse lõpp.“

Paawstivalitsus ei olnud keega küll veel lõbenud, aga see oli piiblikus keeles öeldud, „surma haawa saanud,“ nagu seda Ilm. raamatus 13, 3 ettekuulutatud leiame. Aastal 1800 waliti uus paawst Pius VII, kes järgneval aastal Prantusmaaga lepingu sõlmis ja 1804. aastal ifegi keiser Napoleoni jalwis. Kuid ka see tiara kandja kaotas 1809. aastal kirikuriigi, ja tuli 1813. aastal wangina Saronasse. 1814. aastal pääsis ta aga jälle Rooma tagasi.

Weel kord kutsuti ellu kirikuriik, mida kaitsefid Prantuse sõjamäed. Aga kui Prantusmaa 1870. aastal sõja pärast Saksamaaga oma sõjamäed Roomast ära kutsus, siis wõttis Staalia walitsus 20. septembril Rooma linna oma wõimu alla. Rahwahääletus otjustas ühendada kirikuriigi Staaliaga, mis ka 6. oktoobril 1870 teostatud sai. Seega oli siis kirikuriigil seekord näilikult jäädawalt lõpp. Paawstivalitsuse poliitiline wõim oli kadunud. Saadud haaw näis tõesti surmaw olewat. Protestiks kirikuriigi ärawõtmise vastu ei ole hiljemalt walitud paawstid ialgi Staalia binnale astunud, waid on wabatahtlikkude wangidena Watikani jäänud.

Ärmutamise raamatu 13. peatükis kirjeldatud prohwetikuulutus räägib nendest sündmustest. Siin esitatakse meile paawstlust ihe kimmesarmelise metfalifena, mis läbi tähendatakse walitsust nende kümne riigi üle, mis wana Rooma piiridest on tõusnud. Siin on öeldud: „Kui keegi wangi wiib, see peab ise wangi minema; kui keegi mõõgaga tapab, see sama peab mõõgaga tapetama.“

Paawsti walitsus oli oma wõimulolemise ajal kõiki piibliuslikke tagatusanud. Prohwetikuulutus ütleb: „Sa temale anti sõdida pühadega ja neid wõita; ja temale anti meelewale kõige fugharude keelte ja paganate üle.“ Kuid paawstlus ise ei suutnud end Sumala õige nuhtluse eest kõrwale hoida: „Kui keegi wangi wiib, see peab ise wangi minema.“

1870. aastal alanud soowimatu wahetord Staalia riigi ja paawstivalitsuse wahel on nüüd lõpetatud. Rooma küsimus on lahendatud. 11. veebruaril 1929. aastal kirjutati alla lepingule mis täiesti omapärane uuemas ajaloo. Paawstile anti Watikani maa-ala piiride lähedalt maad juure ja sellest pääle nimetatakse uut paawsti walituspiirkonda „Watikani riigiks“. Tiara (paawsti walituskübara) kandja on nüüd jälle iseiseise walitseja. Temal on õigus ehitada omale raudteejaama, posti- ja telegrafihoonet, anda wälja oma postmarke, raha jne. Teiste riigiwalitsejate sarnaselt saab ta rahwaste saadikuid wastu wõtma ja oma saadikuid teistes riikides ülespidama, ilma ei Staalia walitsusel selle kohta sõnagi öelda oleks. Ka saab paawst Staalia walitsujelt 87.000.000 dollarit rahjutaju mõõdunud aastate eest, mis kõik Rooma waimuliku wõimu ja õpetuse lewitamiseks tarwitatakse.

Nõnda on siis piibli prohwetikuulutus täpselt tõdenenud, mis ütles: „Sa tema surma haaw paranes ära ja kõik maailm pani seda imeks.“ Ilm. 13, 3.

Uuemad sündmused Roomas on kõike maailma imestusega täitnud, kuid suurem imestamise aeg on weel ees. Prohwet kirjutab edasi: „Sa nemad kummardasid lendawat madu, kes metfalifele meelewalla oli annud ja kummardasid metfalist ja ütlesid: Kes on metfalise sarnane, kes wõib tema wastu sõdida? Salmid 3, 4.“

Tõesti paawstlus on kõrgele wõimuastmele tõusnud, ja loodab lõpuliku wõidu üle kindel olla. Tema lõpufiht on, et kõik maailm tema ilmawaate omaks ja teda ülemaks juhiks ning walitsejaks tunnistaks. Ilm. 18, 7 järele mõtleb Watikani riigi walitseja: „Ma istun kui kuningas emand ja ep ole leff ja ei saa poolegi kurwastust näha.“ Nüüd peetakse seda kõikumata tõeks, et paawstile tema wõim jäädawalt jääb.

Kuid praegu juba wõidetud õigused ei ole weel kõik, milleni jõuda püütakse. Watikan on teinud

Staalia valitjusega lepingu, mille järel Staalias kanooniline õigus maksma hakkab. See mõit on aga esimeist mõidust kangelst suurem. Ajalehed teatavad selle kaugele ulatavast mõjust muuseas:

„Sellel (riigioigusklikul) lepingul on aga veel, võrreldes fogu Konfordaadi tähtsusega, väikene tähendus. Konfordaadi kaudu peab Staalia valitus kanoonilise õiguse vastu võtma, mida valitus kohustab oma alamate seas läbi viia.“
 „Watifani ringkondes peetakse seda lepingut määratu suureks mõiduks, sest juba 1000 aasta kestel on Watifan püüdnud maailma valitsejaid sundida vastu võtma kanoonilist õigust. Üteluse all „kanooniline õigus“ mõistetakse katoliku kiriku õigust, milline peale kirikliku asjatalituse ja eraõhtu ja karistusõigust käsitab. Kirikuriigi kokuwarise misega seati Staalias sisse kodanlik õigus.“

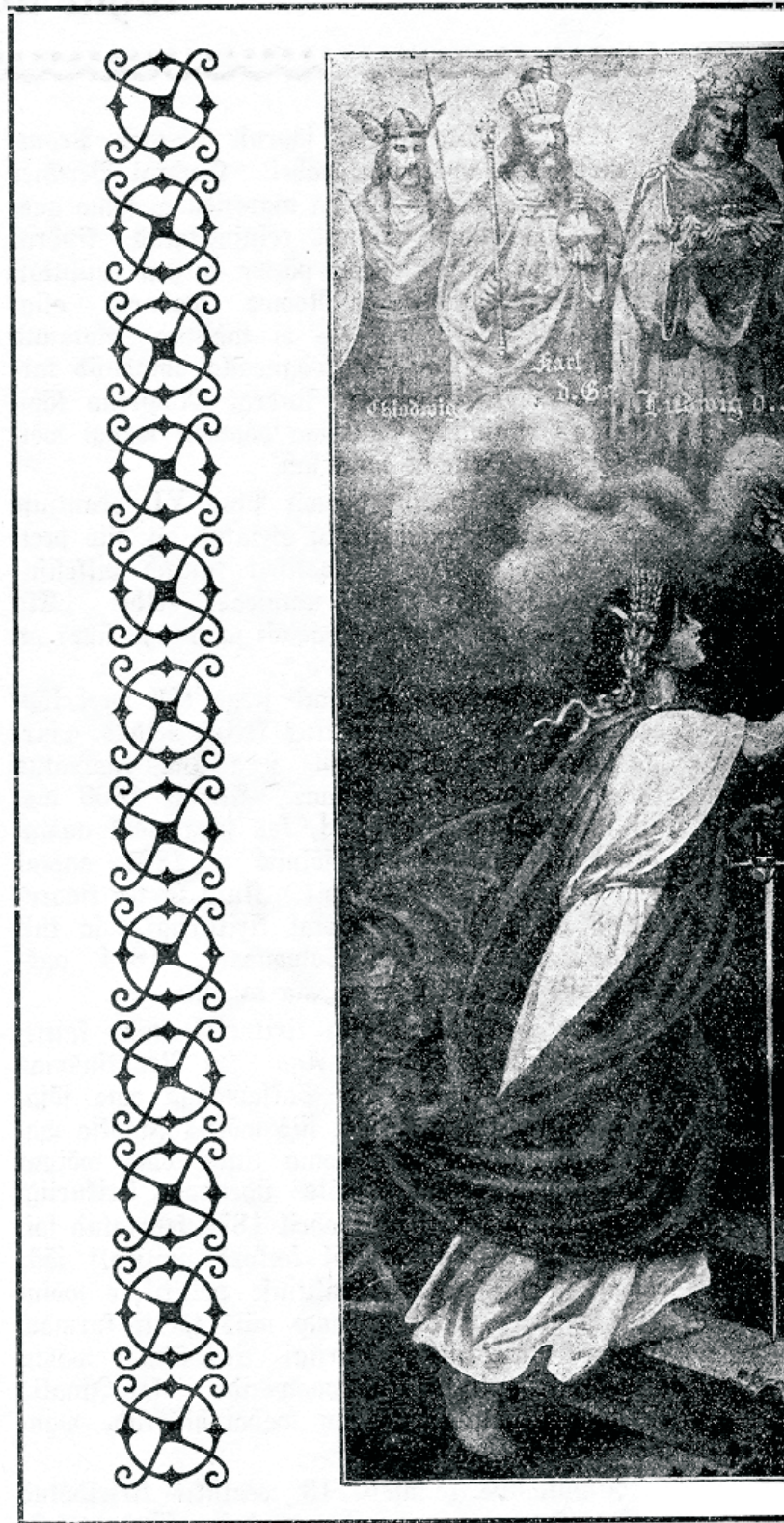
Kodanlik õigus peab siis niid kiriklikule õigusele maad andma, mille järele kirik riigi üle valitseb. Riik jääb siis kiriku teenriks ja tema tahtmise täidesaatjaks. Noorsoo kasvatus, abiellumine, usu- ja siidametunnistuse avaldused, kõne- ja trükiwäljendused, kõik waimline ja usuline elu juhitakse kiriku kanoonilise õiguse järele. Riigivalitus omalt poolt loodab seeläbi mitmesuguste waadete ja piütete ühtesulatamist hüüdsõna all: üks riik, üks seadus, üks religioon. Kuid see ei ole edu, waid tagasilangemine, tagasipööramine pimedasse kesseaga.

Piibli ettekuulutuse järele ei jääda aga mitte üksi Staalia selle jammu juure. Paawst on ka teiste maadega lepinguid teinud, milliste kaudu Rooma kirikul saab olema suur mõju nende riikide rahwaste pääle. Praeguse paawsti Pius X. ajal sõlmiti lepingud Lätimaaga, Bayerniga, Poolaga, Leeduga, Tschehhoslowakkiaaga ja praegu on käimas läbirääkimised Preissimaaga ja Albaniaga. Kogu Euroopa saab peagi paawsti jalgade ees sumardama. Prohweti kuulutus ütleb Euroopa rahwastest ja mõimudest: „Neil on üks nõu ja nemad annawad oma wäe ja meelewilla metallise kätte.“ Zlm. 17, 13.

Närgmises jalmis kirjeldatakse siis mõitlult Rooma esindajate ja piibli tõe koitsjate wahel, kes piüüawad kãia Tall. see on Jumala Poja järele. „Need (wale mõimud) wõtawad sõdida Tallega ja Tall peab neid ärawõitma, sest tema kaaswõitlejad on tema fututud, ärawalitetud ja ustawad.“ Salm 14.

On wãga imelik, kuidas kõittheadja Jumal on kõik meie päewade sündmused ja liikumised lastnud Patmoose nägija läbi üleskirjutada. Piibel, ja iseãranis veel Zlmutamise raamat saab seega päris uueks raamatuks, tãis tõe meie päewade jaoks. Jumala lapsi pole mitte jãetud pimeduse nende asjade juhtes; nad teawad, mida need asjad tähendawad. Need on wiimase mõitluse eelkãijad ja tundemãrgid, mis saab peetud walguise

ja pimeduse wahel; need on Kristuse tulefu eelkãijad, kes saab tulema funingate funingana, et kõiki maailma mõimusi häwitada. Me elame tõesti wiimaste päewade ajal ajalooõ.

Katoliku kirik tõendab, et praegused maailma rahutused ja raskused tuleb kõik rahwa paawsti usust ärawalangemise arwele kirjutada. Paawstluse manitsused olewat kãhelepanemata jãetud. See olewat liberaalsete poliitiliste põhimõtete ja oma usu- ja siidametunnistuse wabadusega usmatusele

ja pimeduse wahel; need on Kristuse tulefu eel-
 täijad, kes saab tulema fuuingate fuuningana, et
 kõiki maailma wõimujid häwitada. Me elame
 tõesti wiimaste päewade ajal ajaloos.

teed valmistanud. Väljapääs praegusest legasest
 seisukorrast olewat wõimalik ainult paawstluse
 walju karistuse läbi.

Üks fuulus kanoonitundja dr. Scheiwiler,

**Minewifu aastafadade
 wõimumehed, kes kõig
 paawsti armust troonile
 saanud.**

Katoliku kirik tõendab, et praegused maailma
 rahutused ja raskused tuleb kõik rahwa paawsti
 usult äralangemise arwete kirjutada. Paawstluse ma-
 nifiktsused olewat tähelepanemata jäetud. See ole-
 wat liberaalsete poliitiliste põhimõtete ja oma
 usu ja iidametunnistuse wabadusega usmatusele

awaldas hiljuti oma mõtteid selle küsimuse üle aja-
 lehes „Die Ditschweiz“ järgmiselt:

„Paawstid, nemad on manifikemud, hoiatanud
 ja wannutanud, kui Noa enne weepitust, juba
 Pius VII., siis Gregor XVI., siis Pius XI. ja
 Leo XIII; nad on ikka ja jälle seda wabamaatelist

teed valmistanud. Väljapääs praegusest jegasest seisustorast olevat võimalik ainult paavstlike walju karistuse läbi,

üks kuulus kanoonitundja dr. Scheiwiler,

Minewifu aastafadade wõimumehed, kes kõig paawsti armust troonile saanud.

awaldas hiljuti oma mõtteid selle küsimuse üle ajalehes „Die Ditschweiz“ järgmiselt:

„Paawstid, nemad on manitsenud, hojatanud ja wauitanud, kui Noa enne weeputusit, juba Pius VII., siis Gregor XVI., siis Pius XI. ja Leo XIII; nad on ikka ja jälle jeda wabawaatelist

poliitilist printsiipi hukka mõistnud ja selle häwitawate tagajärgede pääle näitanud. Mõned ühiskud panid tähele ülema karjase häält. Paljud jätsid jeda aga tähelepanemata; eeskätt würsid ja walitsejad ei tahtnud wastu wõtta Watikani õpetust. Müüid on aga weeputus tulnud, mis on hirmiam ja werisem kui keegi oleks mõistnud aimata, üks hirmus armetediendus, pankrott, mitte küll kriitlike waid nende, kes on temast (see tähendab paawstlikust õpetusest) ära langenud, pankrott, misugust maailm pole weel kunagi näinud. Müüid tuli Numalast ja tema kirikust ära langemise järeldusel üks hirmus häwitus ja jällegi paistab kess formilepiitsutatud rahwaste merest wälja aukuna ja kindlana häwinemata kalju, see kõikide aegade juurim ime Neesuse Kristuse kirik, meie piha Katoliku kirik.“

Selles kõnes ettetoodud weeputuse all mõeldakse maailma lõda, misugune ülemise seletuse järele seepärast on põlema süttinud, et ei ole tähelepanud „ülema karjase (paawsti) häält“. Müüid loodetakse kõikide asiade uue pöörde läbi üht uut tugewat rahumõtte lewinemist maailmas.

Pääle lepingu allakirjutamist Watikani ja Itaalia riigi wahel, terwitasiid diplomaadid paawsti riigisekretäri, ja loowisid tema läbi paawstile enne saawutatud kordamineku üle, mida nemad ajaloo tähtsamaks sündmuseks peewad, misuguseks, millel weel ettenägemata järeldused maailma rahu kasuks wõiwad olla.

Wille järele kõikide paawstide igatsus täib, jeda awaldawad paawst Leo XIII, sõnad, mida see omal ajal warjematult awaldas:

„Rooma kirik on monarch kõikide kuningriikide üle kogu maailmas, ja on maisetele kuningriikidele selleks, milleks wain wõi hing inimeje kehale on, milleks Numal maailmale on; seepärast ei pea Rooma kirik mitte ühki wainulikku wõimu omama, waid ka kõrgemat ismalikku wõimu.“

Juba mõni aasta tagasi kõneldi juhtiwates riigfondades, et „et piha tool on wõim, ja et ei ole mingit mõistlikku põhjust, miks Watikani ei wõiks ühendada Rahwasteliiduga.“ Siit paistab selgesti, kuhu teed juhivad.

Õdikeadja Numal on aetle oma prohweetlikus sõnas wiimase aja sündumuste üle palju walguist annud, seepärast on hea piiblis järgnisi päätükke lugeda: Almutamise raamatu ptt. 13, 1—10; 17; 18; 1, 12—16 ja ptt. 19, 11—21. Õdik need firjakohad heidawad walguist ühe wõimu tegewuse pääle, kes on end tõstnud üle Numala ja tema käsikude. Siin aga näidatakse usklikekudele ka ärapääsmise teed, mis neile Kristuse tuleku läbi osaks saab, et raskuses olijaid ja tagakuulatamaid lapsi faitsta ja lõppeks jäädawasse koju wiia.

Wõiks igalüks omale omada tarwilikku jisenägemist, et ta wõiks saatana wüimistest pääjeda ja Numala mäes wõitu saada. A. A. D.

Kas kristlik võim või võimas ristiusk?

Wõim on igal ajal ajaloos juurt osa etendanud; sest üks ole see ju paljude piiue omada walitsust, au ja lugupidamist. Sellepärast tuli ka ewangeeliumil tema algpäewil wõimuküsimusega tegemist teha ja selle kohta kindla seisukohta wõtmist avaldada. Wades pimeda minewiku wärawad jõuame teadmisele, kui palju meriseid ja kauakestwaid sõdajaid (Kristisõjad, inkwiisitsioon j. n. e.) on peetud milliseid kõik „kristliku wõimu“ olemasolu arwel õigustada usuti ja piiuti. Ssegi meie päewil kõneldakse weel „kristlikkudest rahwastest“, ja paawstiwaltuse jalle ülesseadmise puhul, millist „kõige wäiksemaks riigiks“ nimetatakse, on ülemine probleem üheks praegusaja elawamaks küsimuseks saanud.

Kristlik wõim.

Kui ewangeelium hakkas lewinema, siis ei olnud üldse niisugust seletust tarwis, sest riiklik wõim oli täielikult selle wastu, piiüdes seda meriste tagakiusamiste läbi häwitada. Saatan, see waimne waenulik wõim, oli näinud oma lootust kristliku koguduse üksmeele ja wiisa wastupaneku kaljul purunewat, ning haudus uusi plaane, kuidas nende üle wõitu saada. Ta leidis selleks peagi parema tee. Oma häwituspilani, mis algul wõltsi tagakiusamise näol kogudusele tuntawaks sai, ümbrises ta nüüd osawalt meeldima kattega, esitades end peagi koguduse häatahtliku kaitsjana seespool kogudust. Riiklik wõim muutus peagi kristlaste wastu häatahtlikuks, enam weel, riigiwõim tunnistas selle kogumi riigiusuks. Algul rõõmustas kristlik kogudus pakutawat au wastu wõtta kohtides ja piiskopidel ei olnud tema suurenewale lugupidamisele midagi ette heita. Aga juba kirikuja Augustiini ajal leiame selged jäljed kristliku wõimupiiüdmise kohta. Tema põhjendas ülemuse wõimutarwitamist Kristuse ütelsele: „Saada (algteeles ja teiste teeltes: mõjuta) neid jaksutulema,“ tehes seda kirikule kohuseks, et ta endale wälise wõimu tarwitamise läbi liikmeid koguks. Pime kettaeg tõi endaga kaasa eksliku waate kõnenemise: cuius regio, eius religio (selle maa, selle usk.) Sama põhimõtte leiame ka Augsburgi usurahus esitatud. Kõigile teisitimõttelejatele sai wäljarändamise „õigus kingitud“. Kende „würstpiiskopi“ poolt äraaetud Salzburgi emigrantide ajalugu, mis Goethe oma „Hermann ja Dorothea“ nimelisesse kirjatoosse põiminud, kujutab meile tolleaegse sakjarahwuslike piiha Rooma kiriku kristliku wõimu.

Teatud usulised woolud piiüawad ka uuemal

ajal kristliku wõimu põhimõtet uuesti ellukutsuda ja selleks piiütakse kõiki kristlikke rahwaid, iseäranis nõndanimetatud „Konfordaatide“ ehk lepingute kaudu ühendada. Ssegi Stokholmi kirikutekonwerentzi eesmärk polnud midagi muud, kui et „ristiusk ja kristlikud kirikud saaksid rahwuswähelise elu jaoks ühiseks wõimuseks koondatud.“ (Neue kirchliche Zeitschrift) Kirikuajaloolane Königsbergi ülikoolis, D. Scharnack, kirjeldas protestantismi praegust oluforda tema 400-aastase juubeli puhul Speyer'is, öeldes muuseas: „Tema, protestantism, pidi, alates sellest filmapilgust, mil prohwetite asemel diplomaadid tema lewitajateks said, seesmiselt palju kaotama.“ (Nürnberg Zeitung, 23. mail 1929. a.) See tähendab, et kiriku ja riigi ühendamise läbi muudeti protestantism ilmalikuks. Siinmestel, kes kaitsewad seda waatepunkti, et ristiusku peab ilmaliku wõimu abil lewitatama, wõib ju teatud ilus eesmärk silme ees olla, kuid nad unustawad seejuures, et nad on sattunud wale teele; sest kristliku wõimu toonitamisel on see asja loomule kohane, et jääjuures peab usulist fundmust tarwitatama. Kristliku wõimu waatepunktist ei olnud ju julmimadki kristlaste tagakiusamised ülekohus, waid päris asjakohane toiming; seda ei peetudki tagakiusamiseks, waid ainult ülemuse kaju täitmiseks. Ükskõik kus ial kristlikust wõimust kõneldakse, siis tõendab see, et jää piiha Waim puudub. Ewangeelium ei saa ialgi rahwahulkade jaoks, waid see leiab maad ainult iisikute siidames.

Wõimas kristlik usk.

Üks paganlikkude uskude filmapaistew tunde-märk on, et need on alati ühenduses wälise, maailmaliku wõimuga. Suba Muhamed käs kis wanasti: „Wõtte mõõk, tapke kõik need, kes minu fiske ei usu, sest usmatude weemisefks pole paremat tõendust, kui mõõk.“ Kuidas on aga lood ewangeeliumiga? Ewangeeliumis peitub „Sumala wägi (Room. 1, 16) jah isegi suurim wägi, millist maailm kunagi on näinud. Tema mõju ei tunne aga wälis wägimalda, mis teisitimõttelejaid hoolimata oma mõju alla tahab sundida. „See ei pea siidima ei mitte wäe läbi ega rammu läbi, waid minu Waimu läbi, ütleb wägede Jehooma.“ Ka meil on kuulda üleilmsest liikumisest piihapäewa piihitsemise kasuks funduslikul teel. Ehk neile piiüetele küll kristlikku paistet tahetaks anda, puudub neil täiesti ewangeeliumi põhimõte. Elawa Sumala Waim ei lase end mingisugustesse seaduseparagrahwidesse asetada. Tema põhimõte on ja jääb: „Aga nii mitu, kui teda wastu wõtkid, neile andis tema meelewalla Sumala lapsiks saada,

kes tema nime sisse ujuvad." Joan. 1, 12. „Sa tema kutsus oma kaksteistkümmend jüngrit enese juure ja andis neile meelevalda roojaste waimude üle, neidsamu wälja ajada ja kõik tõbe ja kõik wiga parandada." Matt. 10, 1. Jeesus tarwitas oma wõimu waimse riigi vastu, seda häwitada ja patust haigetele terwist ning õnnistust anda, mida ta oli tulnud toomagi. Matteus teatab meile ühe juhtumise, kus üks ema, olles täidetud omakasuliste mõtetest, Jeesusele palwe esitas, et tema pojad wõiksid ministritena arjargedel istuda. Kristus awaldas sel juhul oma jüngritele, mis tema niisugustest mõtetest peab: „Teie teate, paganate ülemad walitsewad nende üle ja juured wõtawad wõimust nende peale. Aga teie seas ei pea see nõnda olema; waid kes iial tahab teie seast juureks saada, see olgu teie teener. Sa kes iial teie seast kõige ülem tahab olla, see olgu teie sulane." Matt. 20, 25, 26. Seega awaldab ta selgesti armastuse wäge, mis peab seisma maailmaliku wõimuarmastuse vastu. Kui Jeesus Retsemene aias oli oma suurima hingewõitluse lõpetanud, siis tuli üks sõjameeste hull, keda rahwa waimulikud juhid olid üles äsfitanud, olles ise ülesõhutatud usulifelt mihaalt, tema ja jüngrite juure, et neid kinni wõtta. Kristus aga nimetas niisugust usu- ja maailmali-

ku-wõimu ühendamisest „wimeduse wõimuks." Luf. 22, 53.

Kui mõne ilmameelise inimese meelewallas waimuliku wõitluse abinõud tulewad, siis sünnib kindlasti toorest wägivalda. Ühest juhtumisest teatab meile Lukas, kus Jeesus lihaliku wägivalda tarwitamisest ära ütles, selle pääle waatamata, et tema jüngrid selleks walmis olid. Ta wastas neile ofustawalt: „Teie ei tea mitte, misuguse waimu päralt teie olete." Luf. 9, 55.

Ei kristlik wõim ega wäline wägivald wõi ühe inimese sisemust ümber muuta; need wõiwad küll teatud määrani inimese wälimust muuta, kuid iial ei suuda nad inimest sisemiselt ümber muuta. Kuid õrnalmõjuw ja töötaw Jumala waim on see, kes wõib kõigetugewamad inimesed põhjalikult teiseks teha.

Sel pool esitatud küsimus ei puutu mitte üksi usulisi juhte, waid mõjutab igat üksikut ofustamisele. Kas on ewangeelium sinule ainult „kristlikuks wõimuks", midagi wäliselt kätteõpitud, ainult wormiteenistus, mille sa oma esivanematelt oled pärandanud, wõi „wõimas kristlikus", mis sind on seesmiselt jumalalapseks ümber muutunud?

Ludwig Martin.

Ema märgitud piibel.

7

Ta oli süüsi kindel, et see kirjakohi peab olema ewangeeliumides ja nimelt ülestõusmise aruandes. Kuid hoolimata ta hoolikast ofimisest ei leidnud ta loomitud kohta.

„Wist olen ära unustanud selle järjekorra," ütles ta endamisi, oma piibli sõnaraamatut kätte wõttes. Aga sealgi oli wälja jäetud sõna „pühapäew".

„Pühapäew, p ü h a p ä e w — kus kohal ma seda ometi nägin?" küsis kapten. „See noormees peab küll wäga imestama minu üle, kui ma teda kutsun oma juure selleks, et temale näidata midagi, mida ma ise leida ei wõi."

Sorruga tuli tal hea mõte. „Mül on siin härra Mitchell, üks osaw jutlustaja. Temalt järele pärides wõin ma saada veel rohkem selgust."

„Wabandage, härra Mitchell," ütles kapten astudes tema kajuksisse, „tuln teie palwele järgnema asjalooga. Teil on wist juba teada, et meie meeskonnas on keegi noormees, kes hiljuti ümber pöö-

ras iseäralikul kombel. Wõib-olla olete temast kuulnud kui „märgitud piibliga" mehest. Ta on läbi elanud midagi iseäralikku. Niisama on meil ka laewas keegi reissija, keitsmenda-päewa-amentist härra Anderson, kelle mõju all näikse olema see noormees ja ma olen kindel, et ta temale kas hiljem wõi warem valmistab raskusi hingamise-päewa küsimusega. Sel põhjusel palun teid mulle abiks olla. Ma kutsusin selle noormehe tänä õhtuks oma juure ja lubasin temale näidata, et pühapäew on õige püha. Sa nüüd ma tahan, et teie mulle kõik need kirjakohad kätte juhataksite, kus pühapäewast räägitakse."

Oli see naeratus, libedustunne, pettumus- wõi wihastushoog, mis wilksatas üle härra Mitchell'i näo kui ta kuulis kapteni soomi. Mis see küll olla wõis, aga igatahes ei wäljendand see mingit rõõmu.

„Härra kapten, niisuguseid kirjakohi ei ole mitte," andis ta wastuseks. „Teie peate tunnistama, et sõna „pühapäew" (Saksa keeles päikese päew) ei ole olemas Jumala sõna kahe kaane wahel."

„Härra Mitchell, ma wõiksin jelle peale isegi manduda, et ma seda olen näinud ja lugenud.“

„Aga mitte piiblis, härra kapten. Teie leiate, et nädala esimene päew mõnikord on nimetatud, aga mitte pühapäew; ka ei nimetata nädala esimest päewa pühaks. Te olete raske ülesande ees, kui te piüate pühapäewa piiblitsemise tõendust et te tuua piiblist.“

Kuigi kapten juba üle 60 aasta wana oli, ei olnud ta kunagi kuulnud jarnait seletust, mis härra Mitchell niüid warjamata wäljendas. Ta oli täiesti ehmunud ja otsekui kurblik jelle üle. Kas wõis ta ise selles efsida? Ta jäi mõtlema.

Härra Mitchell oli terawamõistusega mees. Üle 30 aasta oli ta juba awalikus elus seisnud ja ida- ning läänemaades tegutienud kohkumata firifu kaitsjana, selle ülesanne temale väga tuntud oli. Kunagi ei kartnud ta wõidelda wabamõtlejatega ja ufsmatutega, ega wäliste firifu waenlaste wastu, kus ta alati loorberiji löikas. Kuid jüiski hoidus ta end meeleldi awalikkudest seletustest hingamisepäewa pühitsemisega; jett ta teadis kui wõimatu oleks eduga nende wastu astuda. See, mis ta niüid kaptenile esitas warjamata tõena, oli ju üsna arusaadaw. Kui ta niüid nägi, et kapten tema selge ja tõele wastawa seletuse läbi nii väga rahutuks jai, jattkas ta oma seletusega jeda mõtet, mispärast ta jüiski nädala esimest päewa peab, kui ei jssand jeda kuskil ei ole käskinud.

„Härra kapten,“ jattkas ta kõnet. „üga haritud inimene, kes tunneb firifuajalugu, ütleb teile kohe, et on ainult üks alus meie pühapäewa pühitsemiseks ja see on warajema koguduse komme. Kristus ja tema apostlid, kui ka need, kes nende hukka kuulufid, usufid jetsmenda nädalapäewa — neljanda käsu hingamisepäewa-pühitfust ja pidasid jeda ning mitte enne kui mõningad aastajajad pärast Kristusit on tuntud pühapäewa pühitsemine, nii kui me jeda tänapäew tunneme. See muudatus tuli aegamööda firikuisjades; aga me ei pea mitte mõtlema, et neil jelle kohta luba Jumalast oli. See oli lihtfalt üks moonutus ajawaimu muudatuses.“

„Mati ja ifka pidin ma usalduses oma sõbra-
dele jedajama üttelema, mis ma teilegi ütlesin. Ja jeda olen ma ka neile öelnud, mis ma niüid*weel teile ütlen, et kuiqi see muudatus jel kombel jündis, millega me täiesti nõus ei ole, jääb meie ain-
samaks asjaks ainult jee, mis meil mõijtkiult teha tuleb, et me maailmale ewangeeliumit kuulutame. Niüid on juba liig hilja uu-uuendusega algust teha.“

„Niüid annan ma teile hea nõu: Piüidke kogu selle asjale laialdane waade anda. Selle asja lahendus tooks ainult piinlikke esinemisi ja annab wõimaluse neile wähestele, kes weel usuwad kõb-
luskäsu otsekohestesse kohustustesse, endi põhjenduste eife toomiseks, milledele wastu panna on

wõimata. Ma loodan, et te mõistate, mis ma mõtlen. Juhüge selle noormehe tähelepamu sellele, et Jumal on armastus, et ta on oma kogudust juhfinud kõigist ajajätkudest kuni tänaseni ja kuiqi me kõike nii seletada ei wõi, me jüiski wõime ilma hädaohuta edasi minna jelle juure tööga, skristust kuulutades ja jeda aega ära oodates, kus meil nii mõnigi küsimus on wastatud. See rahuldab enamjagu kõiki ja kahtlemata ka jel juhufel.“

„Tänan väga,“ ütles kapten oma kajutisie tagasi minnes.

Wahpeal oli Harold mitmed huwitawad töjiasjad leidnud pühapäewa pühitfufe algufe üle, kuigi neil jel korral temale nii fuurt tähtfust ei olnud kui hiljem. Ta waimulik jilm hakkas alles waatama ja pani wähe tähele. Süiski tundis ta jelles üht õnnistust, mis ta nägi ja oli huwitatud kohtanisest kapteniga, et kuulata, mis see ütleb.

Kapten tundis end õieti piinlikus seijukorras. Mitte ainult jellepärast, et ta jarnasel juhufel oli tutvunenud jelle töjiasjaga, mida ta nii kaua oli uskunud ja mis jüiski õige ei olnud; waid et temale weel soowitati ühe Kristusje käskjala poolt harjuda asjalooga, mis temale näis ülekohtune olema. Ta oli alati olnud õiglane ja tahtis jelleks jääda ka tulewikus. Tema otjustas tunnistaada Harold Wilsonile, et piiblis ei ole pühapäew mitte tähendatud. Teiste asjade kohta ei olnud tal weel selgust; jett hoolimata jutlustaja seijufohast, uskus ta ifka, et pühapäew olla piüha.

Tõeterad jüidames ja trükitööd taskus ning piibel käes tuli Harold jisie. Wõnewusega wõttis ta istet.

„Noormees,“ ütles kapten otsekoheselt, „ma ta han teile kohe algul öelda, et mul pühapäewa kohta oli efsitus. Pühapäewa ei ole piiblis mitte nimetatud. Nädala esimest päewa nimetatakse küll ja see oligi, mis ma mõtlesin. Nõnda jüs tunnistan ma oma efsitust. Aga minu efsitus ei muuda jeda töjiasja jüiski mitte, et jssand Jeesus on jelle päewa ümber muutuud ja et ka hiljem tema apostlid nädala esimest päewa, jeda ülestõusmise ehk jssandapäewa pidasid ja ka jel päewal kofku on tulnud.“

„Härra kapten, kui mitu korda, teie usute, on nimetatud nädala esimene päew?“

„Oh nii palju kordi, ma loomulikult mõtlen nõnda, aga õiget arwu ei tea ma mitte tuua.“

Harold tõmbas wälja oma taskust wäikese wi-
hufese ja hakkas sealt ette lugema.

„Tuleb nõnda wälja, et see on nimetatud ainult kahesja korda ja ühelgi juhufel ei ole jeda peetud pühaks. Wõimalik, et see nõnda ei ole, aga jün on ülesantud kirjakohad ja palutakse lahti liüia. Need on järgmised: Matt. 28, 1; Mark. 16, 2, 9; Luuk. 24, 1; Joan. 20, 1, 19; Aht. 20, 7; 1. kor. 16,2. Meie loeme need läbi.“

Üks firjakohht teise järele võeti wälja ja loeti läbi

„Härja kapten, teie olete piibliga tuttav, mina aga mitte. Kas te ei tahaks mulle niisid öelda, milline kohht neist näitab, et esimene nädala päew on pandud teitsmenda, see on hingamise päewa kohale?“

Kapten Mann näitas apostlite kokkutuleku peale ülestõusmise päewal ja ütles: „See näib selge olema, et nad ühte püha algasid tema ülestõusmise auks, sest on ju öeldud (Lut. 24, 36), et Jeesus ieijis nende keskel ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Samal ajal puhus ta nende peale püha Waimu ja läkitas neid wälja oma ülestõusmisest kuulutama. Eks jeda wõi pidada õiglaseks seletuseks?“

„Härja kapten, see kõlab kaunis hästi. Aga siin on veel midagi, mis te unustasite.“ Harold näitas jälle selle wihu peale. „Nii kui ma siin näen, istusid jüngrid laua ümber, kui nad iel õhtul kokku tulid (Mark. 16, 14), ja kui Jeesus tuli andsid nad temale tiiki küpsetatud kala ja kärjemett. (Luuk.

24, 42). Nad olid ta Zuunda rahwa kartuse pärast usked lufustanud (Joan. 20, 19). Nad ei uskunud, et Jeesus oli ülestõusnud; iest kui ta neile ilmus, siis nad kohkusid ja kartsid ning mõtlesid endid waimu nägewat (Luuk. 24, 37). Ja siis sõitles neid Jeesus nende uskmatajate üle (Mark. 16, 14), ja ütles ainult: „Rahu olgu teile!“ et waigistada nende kartust. Doomas ei uskunud isegi mitu päewa tema ülestõusmisesse. Joann 20, 24—27.

„Nad ei wõinud ju tõesti ülestõusmisest pühitjeda, kui nad sellesse ei uskunud; eks ole nii härja kapten?“

„Noormees, kust te jeda kõik olete wäljawõtnud? Seda ma ei ole kunagi veel kuulnud. Na siis pean ma tunnistama, et teil on õigus.“

„On siiski veel üks teine kohht, mis me juba lugefime ja mis üsna selgelt õpetab, et usklikud apostlite ajal pidasid nädala esimest päewa. Õtfige veel ford üles Apostlite tegude 20. Seal on selgelt öeldud, et nad esimesel nädala päewal tulid kokku leiba murdma.“

Järgneb.

N o o r s o o o s a t o n d.

Jeesus praeguse aja waimlise elu juhina.

Waimne wõitlus on täimas. See mühab nii omnikeses kui lossis, kirikus ja wiinapoes, ükskõik kas peenendunud wõi jämedas kõnewormis. Waevalt tarwitseb mul selle piire kindlaks määrama hakata; jatkub sellest, kui lugeja mõtteid ainult mitmejuugustele ilmawaate liikumistele juhin.

Enda alguse on need woolud jaanud küsimusest elu mõiste järele. Küsimusel eluõnne kohta on selles ka suur tähendus. Praeguse aja wõimas liikumine on üks õnnetuma maailmaidja järeldusteist.

Mõtteleja inimene peab kõikide praeguse aja küsimuste kohta seijukoha wõtma, wõi ta lakkab olemast. Juba Salomon ütles omal ajal: „Kes oma rahwa wõitluses parteituks ehk erapooletuks jääb, on autu.“ See ajawaim mõjutab kogu meie elu ka siis, kui me isiklikult selle kohta külmaks jääme. Kui naabri maja põleb, siis on ka sinu oma kergesti hädaohus. Ka noorjugu ristakse kergesti sellesse waidlusesse ja püütakse neid kaasa wõita. Selles talitawad kõik erakonnad ühtlaselt. Kes wõidab noorjoo, on ka rahwa wõitnud. Seepärast koostawad meelitushüüded paremalt kui wajakult poolt, usklikkude kui uskmatajate leerist. Kõik tahaksid noori eneste kajuks tarwitada.

Kuid iga walit on raske. Kui jagedasti oleme jeda küll elus tunda jaanud. Praeguse aja noorjugu seisab raske ulesande ees, nimelt õfustada, kellele ta tahab jälgida. Nad ei koihi jelles kergemeelsed olla, ja peawad eneste piiratud wõimistes alati teadlikud olema. Tuundmine kaswab ühes kogemustega, mis keegi teinud, ja ka tema haridusega. Noorusaeg on ülemineku aeg, on õppeaeg. Seepärast peab noorjugu end hoidma, et teda mitte kunstlikult õfustamisele ei junnitaks, ja enda jõudu liikumisele ei õhwerdaks, milline teda wõib kõrwalteedele jaata. Mitte iga wõitlemine ei too wõitu. „Ja kui keegi ka wõitleb, ei saa tema mitte wõidukrooni, kui ta ei wõitle nõnda, kui kohus on.“ 2. Tim. 2, 5. Ükski ei wõi aga ka kahetsemiswäärilist olukorda arwustamise läbi kõrvaldada, kui heatahtlik see ka oleks, waid ainult õjannuse läbi, parema tegutsemise tahrejõu läbi. Praeguse aja noorus wajab tõearmastust, wastutustunnet, truudust, aujust ja ligemisearmastust, kui ta oma aja ulesannetega tahab jammu pidada. Nad wajawad juhatajat, kes kõrgemõttelise nooruswaimu wõib juhatada, kes neid parajale lemmikõrgusele aitaks ja jäl hoiaks. Aga kust leiawad nad õige juhi, nõu andja sõbra, kes endakajutult ja kindlast nende kõrwal seisab?

Õõikjal kuuleme meie päewil hädaõhüüdu: Andke meile juhte! Mitte iikri poliitilisel, majanduslikel

ine elus, vaid ka religioonsel alal. Maailmas on diktaatorid, ja waimukangelasi, mehi nii kui Mussolini ja teised, kes rahwasti kestwalt oma mõju all peavad. Kuid ajalugu näitab, et need kõik kaua ei püsi, vaid et tugewate ajemele weel wägewamad astuwad ja et kõik targad koos ei juuda maailma õnnelikkuse teele aidata. Kohaselt ütleb piibel nende kohta: „Uga tühjad paljad on kõik inimese lapsed... kui need saawad waekausside peale, siis on nemad hoopis fergemad, kui tühi paljas.“ (Laul 62, 10). Kellele peab siis nüüd noorjugu järgima? Jääb maid ainult üks sõber, kes nende wastu muutmatult seisab, ja kellest Ebrea raamatu kirjutaja ütleb: „Jeesus Kristus on jeesama eile, täna ja igawesti.“

Kas võib ta ka praeguse noorjoo juht olla? Ja, ta võib seda! Ta ei elanud mitte üksi 2000 aastat tagasi, vaid ta elab weel täna. Tema tunneb inimeste wiletsust, teab kõik woolud ja mõjud, kuid ka abinõud nende wastu. Juba Taawet kirjutas omal ajal: „Miska teeb noor inimene oma teeraja selgeteks? Kui ta ennaft peab sinu sõna järele.“ (Laul 119, 9). Püha kirja jelles lauses on Kristus annud õiget nõu noortele ja mis on wõimas andma meie ajal noortele seda, mis neil nii hädasti waja. „Et inimene saaks tunda tarkust ja õpetust ja mõistaks mõistuse sõnu, ja wõtaks õpetust oma asju targasti ajada ja õppida õigest, ja mis kohus on ja õigeid wiisiid.“ (Sp. j. 1, 2—3.) Noorus võib kõigis piiblit usaldada. See annab igale asjale õige nõu ja otuse. (Nes. 34, 16.)

Kuid ifegi sääl, kus lähedam piiblitundmine puudub, ja kus noor kristlane end raskete küsimuste ees seisma tunneb, saab ta selgesti tundma abi, mis temale Jeesuse isiku ja Waimu läbi, kes tema asetäitja on, osaks saab, kui ta endale küsimuse esitab: Kuidas tegutses Jeesus sel juhul minu asemel? Tehtagu ainult seega kord katset jarnastel juhtumisel. Näiteks siis, kui wiibitakse noorte seltskonnas, kes kahtlastele tegudele üleskutsuwad, ja kui noormees kristlasena nende keskel seisab ning ei tea, mida ta tegema peab. Sääl on nüüd ühel pool tema sõbrad ja teisel tema sisemine mina, kes temale märku annab, et ta mõtlematult ei tegutses, ega nendega kaasa ei teeks. Siis esitab ta endale küsimuse: Kuidas talitaks siin Jeesus? Ja waata, tema silmilt langeb kate, kui soomused, ja tema näeb oma teed selgesti. See võib olla küsatus tundidel, nii kui Joosepil oli, wõi ka fergemeelsete sõprade keskel. Kui me kõikjal endale Jeesuse eeskujuks walime, siis wõime rõõmuga öelda: Jeesus on minu parim juhataja kõigele hääle, ilusale ja puhtale. Püüame seepärast temale järgida! Kes alati teda omale eeskujuks wõtab, see ei omanda mitte üksi elu mõistet, vaid korraldab ka nõnda oma elu, kuidas ta oma päewade lõpul soowib elanud olla. Jeesus saab temale ta elu wõitluses pa-

rimaks sõbraks olema. Tema tunneb noorte hinge, mõistab nende kõrgeid plaane kui ka ajutisi kaotusi. Tema võib wabastada kõigest, mis on tagasifistikum, nõrgestum. „Kui teid nüüd Boeg wabaks teeb, siis olete täiesti wabad.“ (Joan. 8, 36) Tema ükfi võib meile tõe anda, mida me eneste päewil wajame, et jõuda üle igapäewjuse madalikkudest puhtale, ilusale, kõrgele. Snnelik see noor, kes Jeesust endale juhatajaks palub, ja kes ühes Geibeliga võib palwetada:

Mu Jumal, keda hinges kannan, mu juure jää!
Sa warjupait, Sul ennaft annan, mu juure jää!
Mind kojuta Sa elusõnast, mu juure jää!
Ja kui ma wõitluses jään araks, mu juure jää!
Mu troost, mu jõud, mu tarkus, wägi, siin ai-
[nult Sa,
Mind elutormideit wii läbi, siis rõõmus ma!

Noorusaeg — tööaeg.

Noorusaega wõrreldakse ifka fewadega ning täie õigusega, sest fewadaeg on ilusamatest aegadeft aastas: nii on ka noorusaeg inimelus. Kuid fewadaeg on ka tööaeg, kus alus pannakse termele aastale. Fewadiseft tööst ja tegemuseft oleneb ära sügifene lõikus ning talwine majapidamine. Sooletutele ja laiskadele ei ole fewadel ruumi ja kes jiiiski seda on, see saab seda edaspidi libedalt tunda. Fewade aeg on tööaeg. Imelisi ja aulisi õnnistusi on Jumal fewadesse istutanud ja Isfand ütleb: „Minge ka teie wiinamäele ja töötage.“ Ja noorusaeg on fewade aeg — tööaeg. Säda igale noorele, kes seda aega ei kaluta; ta noorusaeg on siis tuulde misatud. Inglise ütleb: aeg on raha; kuid aeg on weel kallim. Rahaga saab kõik osta, aga aega mitte ja aeg ei ütle kunagi: nägemiseni. Ja noorusaeg on tööaeg!

Kuid kuidas peab töötama ja tegutsema? Apostel Paulus annab meile häa õpetuse Kol. 3, 23.: „Kõik mis teie teete, tehke kõigest südameft mitte kui inimestele, vaid kui Jumalale“. Need apostli sõnad on tõesti wäärt, et neid iga päew meele tulelada. See oleks juur wõit igale noorele, kui jul korda lähets rõõmsa meelega ja täie jiidamega tööle asuda ning iga päew nii töötada“, mitte nagu inimestele, vaid kui Jumalale“. Kas on meie juures nii? Wõi ehk afume oma töö kallale ainult selle pärast, et ma pean seda tegema; ma olen sunnitud töötama, wastasel korral ei saa ma elada. Mul ei ole mingifugust tahtmist põllul künda, aga ma pean, sest isa käsks. Ja tõesti leidub weel palju noori, kes endid kristlasteks nimetawad ja wõib-olla ka et adventnoorjoo hulka kuuluwad, kes näewad oma kohustustes ainult sõna: ma pean. Nende jüda ei ole fugugi sääl juures, ta tahaks

meleldi mujal olla; töö on mulle koormaks, päew on nii pikk, peaks aga ruttu õhtu jõudma, et saaks sellest wastikust lohusustest lahti. Sarnased noored sarnanewad orjale, kes isanda „ma pean“ käsul edasi liiguvad, nad peawad seda tegema. Aga mis ütleb piibel? „Kõik mis teie teete, seda tehke kõigest jüdamest.“ Kuid Paulus, kes neid sõnu kirjutas, ütleb ju enese kohta ka 1. Kor. 9, 16: „Säda mulle, kui ma ei tööta, ma pean töötama . . .“

Aga mida tähendab Pauluse „ma pean“ Kas oli ta näljas, kas sundis teda keegi? „Kristuse armastus summit mind . . .“ See on õige põhjus, mispärast töötama peab. „Kõik, mis ja teed, tee kõigest jüdamest, mitte kui inimestele, waid kui Jumalale.“

Kõik töö on Jumala poolt antud ja jisse seatud. See sündis juba Paradiisis. „Kuuus päewa pead ja tööd tegema, aga seitsmes päew on hingamis-päew“ . . . Töö on inimesele õnnistuseks aga mitte needmiseks nagu paljud seda arwawad. Saijlemine ja logelemine on Jumala käsust üle astumine.

„Kuuus päewa pead ja tööd tegema, aga seitsmes päew on hingamis-päew“. See käsk ei käi mitte üksi hingamis-päewa kohta, waid ka töö kohta. Kes kuue päewa jooksul hoolsasti ei tööta, on neljandast käsust üleastunud. Nagu puu oma loojat austab seega, et ta õitseb ja wilja kannab ning nagu põld Jumala auks teri kaswatab, nii austab ka inimene oma auja töö läbi Jumalat. Nii nagu iga leha liige oma lohuist täitma peab, et terwet organismi hoida, nii hoiab ka Jumal terwet maailma alal iga üksku inimese töö läbi. Pange tähele noored: — Ega sinu ettevõtte läbi juhib ja walitseb tark ning wägew Jumal maailma. Seepärast noored — julgesti tööle! Jumal tarwitab noorte jõudu. Ta tarwitab sind! Nooruses peitub julgus ja jõud. Ütškõik mis alal ja töötad, kas kalportöör, piiblitöoline, põllu- wõi käsitöoline — ja oled Jumala kaastöoline. Kuid sääl juures ei tohi üht unustada, see on palwetamine. Töötamine ilma palweta on orjamine ning palwe ilma tööta on kerjamine. Palweta nii nagu oleks ja ilma tööta, ja tööta nii, nagu ei mõetaks ju palweid kuulda.

Kuidas külm, nõnda lõikus. „Kes tuult külwab, lõikab tormi,“ ütleb prohwet Osea. Sügis on lõikuse aeg ja see ilmutab meile kuidas kewadel külwanud ja sumel töötanud oleme. Meil on käes sügis — lõikusaeg. Apostel Paulus ütleb 2. Kor. 9, 6. „Kes kasinaste külwab, kasinaste ka lõikab.“ Kuidas näeb meie põld wälja? Kuidas oled ja külwanud? Kuidas seisad ja lõikuse Issanda ees? Kas ainult lehed wõi lihaw wili? Kurb oleks lõikajate meel, kurb oleks Issanda meel, kui ainult rred ja lehed põllul kaswaksid. Kadule on see abidamine pühendatud! Kadunud noorus. Kaigawit!!! Ja kuhu oled ja külwanud? peale külwab, lõikab liha pealt hukatust; peale külwab, lõikab igawest elu.“ Kal.

6, 8. Küsi oma käest noor: kuhu olen ma külwanud? . . . „Kes wainu peale külwab, lõikab igawest elu.“ Mida raskem töö, seda parem lõikus; mida rohkem waewa, seda enam wilja, seda suurem tasu, sest — te olete Jumala kaastöölised.

Heydekrug

Jr. Sketschus.

Tuul keerutab lehti. . .

Küüd sügis on waldanud metsad ja aasad
Ja kollajeks nuutnud nii lilled kui põõsad;
Ka waikinud elustaw lindude laul.

Tunnen end ükfinda — mõtted nii kaugel . . .

Meel nuffer — kuid piisar ei weere mul laugel.

Õhted waid hinges ja waitib mu huul.

Tuul jahistab lehti, mis täidawad orud,

Mis katawad põllud, jalgteed ja murud,

Neid keerutab tujukal mängul eel.

Püüwad puus küll weel lehed, mis tugewad,

Warred fel mahlakad — jõult mis wägewad,

Kuid neist langeb peagi wiimane weel.

Tuul jahistab okstes — neid armuta sarjab,

Mind sammeldand tüwi weel waewalt warjab,

Ilm õudne, külm, udune teel . . .

Kuid looduse tormid on awand mul silmad,

Mis walgel siit paistawad teised ilmad,

Ka küpsmaks muutub mu meel.

Nii langewad kohtunud lehed puult,

Kord kindlasti kõikide elus;

Ja kuulda võib mõnelgi õhkama huult

Mis kajab siin elupuu salus:

Oh, lehed — mis noorute õieaas-

Nii lõpjakalt elupuud katnud;

Küüd abitult tuule käes keerlewad maas,

Kuid wili — kus wili on jäänud?

Saksakeelest —

Kas on wäljawaadet maailma rahule?

Algus waata lht. 133.

Segane maailma seisukord, suur kriis rahwaste wahel ja nõrk wäljawaade üldiseks rahule ei efsita piibliuslikku sugugi tema usus Petlema töötusse, waid pühakirja põhjal on sellised maailma olukorrad paljude loodusekatastroofide ja teiste meieaja wapustawate sündmuste kõrwal selged märgid sellest, et Õnnistegija warsti ilmub oma Isa au sees.

Piibel ütleb nimetatud olukordadest maapeal: „Aga kui see lõik hakkab siindima, siis waadake üles, ja tõstke oma pead üles, seepärast et teie äralunastamine ligi tuleb.“ (Lut. 21, 28.).

Aeg on ligi, kus Kristus tuleb, et jumalakartmatute huffumise järele uuel maal üles ehitada oma igawest auriiki, kus walitseb igawene rahu, õigus ja õnnelikkus. Alles siis on Petlema töötusriikas inglilaul tõdenenud, ja lunastatud ühinewad õnnelikus tundes inglite looriga: „Mu olgu Jumalale kõrges, ja maa veal rahu, inimestest hea meel!“

M. G.

„Tõe Sõnumite“ tellijatele.

„Tõe Sõnumite“ tellijatele.

Tähtsaim küsimus, mis juba vanast harrastajast inimesest meeli köidab, on: kust ja milleks ja kuhu? Need mõtted hoiavad teatud määral pingul isegi meie „selgitatud“ ja „teadusliku ajajärgu“ elanike meeled, ega jäta seesmiselt täielikult ükskõikseks ka neid, kes jeda küll sõnades piinavad väljendada. Binemust suurendavad veel üslooomulikud sündmused looduses, olgu see maal või merel, rahvusvahelised konfliktid, võitlus töö ja kapitali vahel jne. Isegi eluküpsed mehed väljendavad eneste nõutust, nagu jeda üle maailma kuulsa Inglise riigimehe Lloyd George huultelt alles hiljuti kuuldis öeldises: „Maailmas on vähe asju, mis nõnda filmatorfawad on, kui üldine teadmatus ja nõutus.“

Kuid hoolimata teadmatuselt, kerkib inimeses vaikimata küsimus: „Mis sündmused ootavad meid ees ja millega lõpeb kord inimsoo elukäik maapääl?“

Ka teised inimsoo füüsilist elu puudutavad küsimused ootavad lahendust. Inimkonna elu wõrjusilised annavad põhjust mõtlemiseks, kuidas üldiselt walitsewaid pahasid wähenendada, mis nende termiskliku alust õonestada piinawad. Ka noorsoo elu ja liikumist puutuwad küsimused on ühed tähtsamad meie päewil. Kõlbliise tasapinna tõstmise piinid on üldiseks päewaküsimuseks saanud. Kust leiaksime isiku, kes inimjugu nii keerulisest umkõigust wälja aitaks? Seda ülesannet täita wõib ainult raamat, mis aastatuhendeid kest eluwõitlust wõitjana püsinud ja kõige uniuersaalsem ning kindlam nõuand-

ja on. Sää! öeldakse meile: „Õhige Jehoowa raamatu jeeft ja lugege... nemad ei leia ihte ega teist puuduwat.“ Selles elab waim, kellest on öeldud, et: „Ta ilmutab, mis sügaw ja salaja on; ta teab, mis pimeduses on, jeeft tema juures elab walgus.“ (Jeeft. 34, 1; Laan. 2, 22).

Selle raamatu walgel kõiti ülalnimetatud küsimust wõimalust mööda lahendada piinides pakub kuufiri

„Tõe Sõnumid“

ka järgewal aastal end kõikide nende teenistusse, kel on igatus leida elu tõde.

Nimetatud ajakiri on oma 13-aastase ilmunise kestel paljudele armsamaks majasõbraks ja tuletorniks saanud. Lugejaskonna arvuline suurenemine tõendab, et Iehe isiku- ja asjakohane on, ja hellitab meis lootust, et 1930. aastal lugejate arv weelgi kasvab.

Toimetus oma poolt piinab tulewal aastal nii isiku kui wälimuse eest wõimalikult hoolitsewata, et see ajakohane oleks, kuna hind endiseks jääb.

„Tõe Sõnumite“ tellimise hind on: aastaks, postiga — Kr. 2. — Üksik nr. 20 senti. Wälismaale — Kr. 3.— Proowimumb-rid maksuta.

„Tõe Sõnumite“ toimetus.

Tellimise ja raha saatmise aadress:

Amanda Ruka, Merepuiestee 14-a, Tallinnas.

1930. aasta kestel antakse kõigile

„Tõe Sõnumite“

üks aastakäik tasuta, kes kuufirja pääle neli aastatellimist wõtab ja tellimisraha 8 krooni ära saadab.

„Tõe Sõnumite“ toimetus.

Wäljaandja: S. P. Udow. K. Eesti Lii. Tellimised tui ka rahasaadetused saata Amanda Merepuiestee nr. 14-a Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: M. Wärengrub, Merepuiestee nr. 14-a, Tallinnas.

Tegetwad kaastõõlised: E. Niffar; Ed. Nõgi; Ed. Nõu.

Tallinna Eesti Kirjastus-Wõiwuse trükkkoda, Põll tän. 2. 1929.